- Saint Peter of Alcantara Franciscan Church in Gherla
  The article may be found on pages 19-26.
- Biserica franciscană „Sf. Petru de Alcantara” din Gherla
  Articolul se poate citi în paginile 19-26.
- A szamosújvári Alkantarai Szent Péter ferences templom
  A cikk a 19–26. oldalakon olvasható.

Transsylvania nostra

YEAR XV. · 57TH ISSUE
ANUL XV . · NUMĂRUL 57
XV. ÉVFOLYAM · 57. SZÁM

BUILT HERITAGE
PATRIMONIU CONSTRUIT
ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG

01
2021

6 423493 000670

■ Florentina-Cristina MERCIU[1]

Patrimoniul industrial bucureștean între recunoaștere, conservare și valorificare

Industrial Heritage in Bucharest between Recognition, Preservation, and Enhancement

■ ***Rezumat:*** *Municipiul Bucureşti găzduieşte clădiri industriale valoroase din punct de vedere arhitectural, istoric, tehnologic. Dinamica economică a oraşului capitală după 1990, pe fondul dezindustrializării, a generat reutilizarea multor unităţi industriale ca spaţii predominant comerciale sau de birouri. Totodată, abandonul multor clădiri industriale şi-a pus amprenta asupra stării de conservare precară. Scopul lucrării este de a analiza situri şi clădiri de patrimoniu industrial, situate în sectorul 1 al municipiului Bucureşti, care au suferit puternice transformări sub impactul dezvoltării intensive a serviciilor. Totodată, sunt prezentate şi exemple pozitive de clădiri industriale care sunt încă funcţionale.*

■ ***Cuvinte cheie:*** patrimoniu industrial, valoare economică, presiune funciară, conversie, demolare, Bucureşti

Introducere

■ Transformările generate de căderea regimului comunist în ţările central şi est-europene, relaţionate în principal procesului de restructurare industrială, au adus în centrul atenţiei patrimoniul industrial (BOSÁK, NOVÁČEK & SLACH 2018; DOĞAN 2019; MERCIU, MERCIU & PARASCHIV 2014). Totodată, procesul de dezindustrializare a generat un impact negativ asupra clădirilor de patrimoniu, multe dintre acestea fiind abandonate.

Ca urmare a dezvoltării accelerate a serviciilor, procesul de regenerare urbană a vizat şi reutilizarea clădirilor industriale abandonate sau crearea de proiecte noi în urma demolării (CERCLEUX, PEPTENATU & MERCIU 2015; DOĞAN 2019; MERCIU, MERCIU & PARASCHIV 2014; MOŢCANU-DUMITRESCU 2015; TEODORESCU et al. 2016). Se remarcă o presiune asupra monumentelor istorice industriale localizate în zonele centrală şi pericentrală, ca urmare şi a suprafeţei mari a terenului ocupat de acestea (BĂRBUICĂ 2012), mai ales în oraşele mari: Bucureşti (CERCLEUX & MERCIU 2010; DUŞOIU 2014), Timişoara (ROŞIU 2010; TRIFA 2014), Braşov, etc.

Problematica patrimoniului industrial românesc impune o abordare relaţionată contextului actual socio-economic pentru a răspunde provocărilor actuale, care de cele mai multe ori limitează procesul de conservare.

În acest context, studiul patrimoniului industrial bucureştean este realizat cu scopul de a aduce în prim plan clădiri industriale valoroase din punct de vedere arhitectural, istoric, cultural şi de a le prezenta din perspectiva gradului de conservare şi a reutilizării acestora sub impactul dezvoltării ur-

1 Dr, asistent universitar la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Geografie, Centrul Interdisciplinar de Cercetări Avansate asupra Dinamicii Teritoriale, Bucureşti, România.

■ ***Abstract:*** *The city of Bucharest houses industrial buildings valuable from architectural, historical, and technological points of view. The economic dynamics of the capital after 1990, against the background of deindustrialisation, has generated the reuse of many industrial units as predominantly commercial or office spaces. At the same time, the abandonment of many industrial buildings has left its mark on their precarious state of preservation. The article aims to analyse industrial heritage buildings and sites found in Sector 1 of Bucharest, which have undergone important transformations caused by the intense development of the services industry. Positive examples of industrial buildings that are still functional are also presented.*

■ ***Keywords:*** industrial heritage, economic value, land pressure, conversion, demolition, Bucharest

Introduction

■ The transformations generated by the fall of the communist regime in Central and Eastern European countries, related mainly to the industrial restructuring process, have brought industrial heritage into focus (BOSÁK, NOVÁČEK & SLACH 2018; DOĞAN 2019; MERCIU, MERCIU & PARASCHIV 2014). At the same time, the deindustrialisation process had a negative impact on heritage buildings, many of which were abandoned.

As a result of the accelerated development of the services sector, the urban regeneration process also targeted the reuse of abandoned industrial buildings or the creation of new designs following various demolitions (CERCLEUX, PEPTENATU & MERCIU 2015; DOĞAN 2019; MERCIU, MERCIU & PARASCHIV 2014; MOŢCANU-DUMITRESCU 2015; TEODORESCU et al. 2016). There was a pressure on industrial historic buildings located in central and pericentral areas, also be-

1 PhD, assistant lecturer at the University of Bucharest, Faculty of Geography, Interdisciplinary Center for Advanced Research on Territorial Dynamics, Bucharest, Romania.

■ ***Fig. 1.*** *Localizarea clădirilor industriale © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Figure 1.*** *Placement of the industrial buildings © Florentina-Cristina MERCIU*

cause of the large area of land that they occupied (BĂRBUICĂ 2012), especially in large cities: Bucureşti (CERCLEUX & MERCIU 2010; DUŞOIU 2014), Timişoara (ROŞIU 2010; TRIFA 2014), Braşov, etc.

In order to respond to current challenges, the issue of Romanian industrial heritage requires an approach related to the current socio-economic context, which most often limits the preservation process.

In this context, the study of Bucharest's industrial heritage is carried out in order to bring into the foreground industrial buildings valuable from an architectural, historical, and cultural point of view and to present them from the perspective of their state of preservation and of their reuse under the impact of post-industrial urban development. The industrial historic buildings selected as case studies are located in Sector 1 of Bucharest.

Case Study

■ Sector 1 of Bucharest includes within its limits industrial units valuable from an urban planning point of view, some of them being the oldest in the capital city (the oldest printing house and the first brewery in Bucharest, established in the mid-19th century). Even if industry was

banistice din perioada post-industrială. Monumentele industriale selectate ca studii de caz sunt localizate în sectorul 1 al municipiului Bucureşti.

Studiu de caz

■ Sectorul 1 al municipiului Bucureşti include în limitele sale unităţi industriale valoroase din punct de vedere urbanistic, unele dintre acestea fiind cele mai vechi la nivelul oraşului capitală (cea mai veche tipografie şi prima fabrică de bere din Bucureşti, construite la jumătatea secolului al XIX-lea). Chiar dacă industria nu a fost un factor dominant al dezvoltării sectorului 1, de-a lungul evoluţiei sale teritoriale au fost construite clădiri cu diferite profile industriale. La începutul secolului al XX-lea, când în limitele sale administrative au fost integrate comunele suburbane Herăstrău, Floreasca şi Băneasa (SUDITU 2016), au fost construite Fabrica de Cărămidă Băneasa (ca urmare a extinderii spaţiului construit, menţionată pe harta Bucureşti şi împrejurimi, 1923 – maior Mihai C. PÂNTEA) şi antrepozite (de vin) (SCĂUNAŞ, PĂUNESCU & MERCIU 2019). Acestora li se adaugă şi elemente de infrastructură (Aeroportul Băneasa în 1920, Gara Băneasa, în 1936) (MERCIU et al. 2020), care prin vechimea şi valenţele tehnice şi arhitecturale întregesc patrimoniul cultural al sectorului 1. Două clădiri ale industriei băuturilor, construite la începutul secolului al XX-lea, deşi nu sunt monumente istorice, prezintă atribute arhitecturale şi tehnologice care le conferă unicitate.

Diversitatea tipologică a clădirilor industriale din sectorul 1 se remarcă prin prezenţa unor sedii administrative ale unor importante companii in-

dustriale sau de transport (Palatul Societăţii de Gaz şi Electricitate, Palatul Căilor Ferate Române).

În momentul construirii, cele mai vechi clădiri industriale se aflau la periferia oraşului (Hala Matache, Ansamblul Industrial Ford). Pe măsură ce oraşul s-a dezvoltat, siturile industriale au deţinut o poziţie centrală.

În perioada comunistă, în sectorul 1 sunt construite unităţi industriale precum: Uzina de Piese de Radio şi Semiconductori IPRS Băneasa (1960), Întreprinderea de Reparaţii Motoare de Avion IRMA (anii '60-'70) prin reorganizarea atelierelor Companiei de Navigaţie Aeriană Franco-Română (1923) (SCĂUNAŞ, PĂUNESCU & MERCIU 2019), Fabrica de Morărit şi Panificaţie Băneasa (construită în 1985, demolată în 2014, activitatea fiind relocată în Buftea), Fabrica de Pâine Pajura (demolată în 2019).

Metodologie

■ În contextul socio-economic actual, activitatea de documentare a clădirilor industriale este extrem de utilă pentru identificarea elementelor necesare în conservarea şi restaurarea clădirilor de patrimoniu industrial (IAMANDESCU 2018).

Pentru analiza transformărilor înregistrate de-a lungul timpului de clădirile industriale din arealul de studiu a fost utilizată o metodă de cercetare particulară (imagistica fotografică), utilizată în numeroase studii similare (RUNDELL 1978; ILOVAN & MAROŞI 2018; DOĞAN 2019).

Pe baza imaginilor vechi (cărţi poştale, litografii) şi a fotografiilor recente, a fost ilustrată evoluţia temporală şi materială a clădirilor industriale. Compararea fotografiilor vechi şi a celor actuale ajută la descifrarea istoriei acestor clădiri, a diferenţelor între atunci şi acum.

Studiile de caz au fost împărţite în trei tipare: clădiri demolate, reutilizate (situri golite de patrimoniu industrial) şi clădiri care mai păstrează funcţia industrială.

Rezultate și discuții

■ În prezent, la nivelul zonei de studiu, patru clădiri industriale ocupă locaţii atractive din arealele centrale şi pericentrale, dar nu mai păstrează funcţia şi semnificaţia anterioare. Localizarea şi terenul ocupat de acestea au stimulat includerea clădirilor industriale în ample proiecte de regenerare (fig. 1).

Patru clădiri păstrează funcţiunea iniţială: spaţii de reparaţii auto (Fostul Garaj Regal; Garajul Ciclop – prima parcare supraetajată din Bucureşti –

not a dominating factor in the development of Sector 1, during its territorial evolution constructions with various industrial profiles were built. At the beginning of the 20th century, when the suburban localities Herăstrău, Floreasca, and Băneasa (SUDITU 2016) were included within its administrative limits, the Băneasa Brick Factory was built (following the extension of the built area, mentioned on the map of Bucharest and its surroundings, 1923, by Major Mihai C. PÂNTEA), as well as wine warehouses (SCĂUNAŞ, PĂUNESCU & MERCIU 2019). To these are added infrastructure elements (Băneasa Airport in 1920, Băneasa Train Station in 1936) (MERCIU et al. 2020) that complete the cultural heritage of Sector 1 through their age, as well as their technical and architectural value. Two buildings of the alcoholic beverage industry, built at the beginning of the 20th century, though not being historic buildings, have architectural and technological attributes that make them unique.

The typological diversity of the industrial buildings in Sector 1 is notable through the presence of administrative headquarters of important industrial or transportation companies (the Palace of the Gas and Electricity Society, the Palace of the Romanian Railways).

At the time of construction, the oldest industrial buildings were located on the outskirts of the city (Matache Hall, Ford Industrial Complex). As the city developed, the industrial sites held a central position.

During the communist era, industrial units were built in Sector 1, such as: the IPRS Băneasa Radio Parts and Semiconductors Factory (1960), the IRMA Aircraft Engine Repair Company (1960s and '70s) by reorganising the workshops of the Franco-Romanian Air Navigation Company (1923) (SCĂUNAŞ, PĂUNESCU & MERCIU 2019), the Băneasa Milling and Baking Factory (built in 1985, demolished in 2014, with the activity relocated to Buftea), and the Pajura Bakery (demolished in 2019).

Methodology

■ In the current socio-economic context, the documentation of industrial buildings is extremely useful for the identification of the elements necessary for the preservation and conservation of industrial heritage buildings (IAMANDESCU 2018).

For the analysis of the transformations undergone over time by industrial buildings in the studied area, a particu-

■ ***Foto 1.*** *Garajul Ciclop*
© Florentina-Cristina MERCIU
■ ***Photo 1.*** *Ciclop Garage*
© Florentina-Cristina MERCIU

lar research method was employed (photographic imaging), which was also used in many similar studies (RUNDELL 1978; ILOVAN & MAROŞI 2018; DOĞAN 2019).

The temporal and material evolution of industrial buildings was illustrated based on old images (postcards, lithographs) and recent photos. The comparison between old and current photos helps to decipher the history of these buildings, the differences between then and now.

The case studies were divided into three categories: demolished buildings, reused sites (emptied of industrial heritage), and buildings that still preserve their industrial function.

Results and discussions

■ Currently, within the study area there are four industrial buildings that occupy attractive locations in the central and pericentral areas, but no longer retain their previous function and significance. Their location and site stimulated the inclusion of the industrial buildings in large regeneration designs (Figure 1).

Four buildings still preserve their original function: auto repair spaces (the former Royal Garage; the Ciclop Garage – the first multi-storey car park in Bucharest – 1923, which was recently closed due to its state of degradation) and two alcoholic and non-alcoholic beverage factories.

1923, care a fost recent închis ca urmare a stării sale de degradare), două fabrici de băuturi alcoolice şi nealcoolice.

Hala Matache

Hala Matache, o clădire industrială simbol a Bucureştiului, a fost construită la iniţiativa primăriei (Serviciul Tehnic al Comunei) cu scopul de a exploata mai eficient domeniul public din acest areal, care era un teren neconstruit dedicat activităţilor comerciale (DERER 2010). Documentarea istoricului clădirii relevă faptul că în acest areal se afla insula-imobil aflată în proprietatea lui Marin MĂCELARU (foto 2), la intersecţia dintre Calea Griviţei şi Buzeşti, care nu va dispărea, ci va fi utilizată mai eficient prin construcţia în 1886 a primului corp al Halei Matache (DERER 2010). Planul halei prevedea construirea a trei corpuri care au fost finalizate în 1898. Hala, acoperită în lateral cu suprafeţe mari de sticlă şi închideri de lemn, prezenta o structură tipică halelor europene ale secolului al XIX-lea. În perioada interbelică, primarul general al capitalei a decis „refacerea halei după proiectele întocmite de direcţia arhitecturii Municipiului" (*Gazeta Municipală*, 1940) (DERER 2010, 20); hala a fost extinsă, fiind adăugat corpul central care prezenta un mezorelief pe faţada principală (foto 3). Extinderii i se datorează anvelopanta exterioară păstrată până în 2013, când hala a fost demolată pentru dezvoltarea proiectului de infrastructură rutieră „Diametrala Nord-Sud": Buzeşti-Berzei-Uranus.

■ ***Foto 2.*** *Prăvălia lui Matache MĂCELARU (APOSTOL 2011)*
■ ***Photo 2.*** *The shop of Matache MĂCELARU (APOSTOL 2011)*

■ ***Foto 3.*** *Hala Matache (BĂLTEANU 2011)*
■ ***Photo 3.*** *Matache Hall (BĂLTEANU 2011)*

Deşi a fost propus un proiect alternativ de regenerare cu scopul de a restaura şi redeschide hala ca spaţiu comercial, acesta nu a fost luat în calcul. Arhitecţii care au conceput proiectul de regenerare au evidenţiat că amplasamentul clădirii nu ar fi afectat extinderea şoselei (DUCULESCU 2012).

Fabrica de Bere Luther

O altă clădire industrială simbol este prima Fabrică de Bere din Bucureşti (Luther), construită în 1869 de către industriaşul german Erhard LUTHER (MUCENIC 2007) (fig. 2), delimitată de şoseaua Orhideelor şi strada Fluviului. Istoria fabricii a fost marcată de trei etape: modernizarea din 1905 după planul firmei J. A. Topf & Sohne din Erfurt în urma achiziţionării de către fraţii germani CZELL (MUCENIC 2007, 295), naţionalizarea sa în 1948 când numele i-a fost schimbat (Griviţa în 1948, Gambrinus în 1970), privatizarea de după 1990.

În 2013, fabrica a fost vândută unui antreprenor român care a revândut o parte a terenului pe care a fost construit un hypermarket. Cea mai mare parte a terenului a fost din nou vândută unui grup de dezvoltatori străini care intenţionează să construiască un amplu proiect de regenerare, reutilizând cele trei clădiri industriale de patrimoniu (mălţăria, orzăria şi un pavilion administrativ) (foto 4).

Ocupând o suprafaţă de 11.000 m^2 şi fiind amplasat într-o locaţie pericentrală şi accesibilă, situl industrial a fost afectat deja de presiunea dezvoltării serviciilor, prin fragmentarea terenului şi construirea unui spaţiu comercial ce a presupus demolarea unor clădiri care făceau parte din situl industrial (un bloc de locuinţe pentru muncitorii fostei fabrici). Stilul Art Déco va fi conservat pe faţadele principale, însă cele trei clădiri care s-au păstrat vor suferi transformări. Mălţăria va fi convertită în 31 de lofturi unicat, păstrându-se elementele originare, această conversie fiind prima de acest tip la nivel naţional. În celelalte două clădiri monument istoric vor fi amenajate spaţii co-working, de birouri, spaţii comerciale (brutărie, berărire cu producţie *in situ*, restaurant). Cele mai mari transformări vor fi înregistrate de pavilionul administrativ, ce va fi integrat într-o clădire nouă, cu parter şi două etaje, fiind reutilizat ca spaţii de birouri. Proiectul prevede şi construirea a două blocuri de locuinţe (12 etaje) pe terenul rămas liber (IVANOV 2018). Deşi proiectul de transformare era proiectat să se finalizeze în anul 2020, până în prezent a fost decopertată zidăria până la cărămidă a celor două clădiri industriale.

■ ***Fig. 2.*** *Fosta Fabrică de Bere (OLTEAN 2015)*
■ ***Figure 2.*** *The former Beer Factory (OLTEAN 2015)*

Matache Hall

Matache Hall (*Hala Matache*), an iconic industrial building of Bucharest, was built at the initiative of the Mayor's Office (Technical Service) in order to more efficiently exploit the public premises in this area, i.e. an unbuilt piece of land dedicated to commercial activities (DERER 2010). The documentation related to the building's history reveals that the property owned by Marin MĂCELARU was located within this area, in an isolated position at the corner of Griviţei and Buzeşti streets. It did not disappear, but was to be used in a more efficient manner by the construction of the first wing of the Matache Hall in 1886 (DERER 2010). The hall's design provided for the construction of three wings that were completed in 1898. The hall, closed on the sides with large glazed and wooden surfaces, had a structure typical for the European halls of the 19th century. During the interwar period, the mayor of the capital decided "the rebuilding of the hall according to the designs drawn up by the architecture department of the Municipality" (*Gazeta Municipală*, 1940) (DERER 2010, 20). The hall was extended by adding the central building, with a middle relief sculpture on the main façade (Photo 3). Along with this extension the outer envelope was also created, lasting until 2013, when the hall was demolished to make way for the "Diametrala Nord-Sud": Buzeşti-Berzei-Uranus road infrastructure project.

Although an alternative regeneration design was proposed in order to conserve and reopen the hall as a commercial space, it was not taken into account. The architects who developed the regeneration design highlighted the fact that the location of the building would not have affected the extension of the road (DUCULESCU 2012).

The Luther Beer Factory

Another iconic industrial building is the first Beer Factory in Bucharest (Luther), built in 1869 by the German industrialist Erhard LUTHER (MUCENIC 2007) (Figure 2), delimited by Orhideelor Road and Fluviului Street. The history of the factory was marked by three stages: the modernisation in 1905 according to the design of J. A. Topf & Sohne Company from Erfurt following the acquisition by the German brothers CZELL (MUCENIC 2007, 295), its nationalisation in 1948 when its name was changed (Griviţa in 1948, Gambrinus in 1970), and the privatisation after 1990.

In 2013, the factory was sold to a Romanian entrepreneur who resold part of the land, on which a hypermarket was built. Most of the land was again sold to

■ ***Foto 4. a)*** *Mălțăria;* ***b)*** *Orzăria © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Photo 4. a)*** *Malting building;* ***b)*** *Barley barn © Florentina-Cristina MERCIU*

a group of foreign developers who intend to implement a large regeneration design reusing the three industrial heritage buildings (the malting building, the barley barn, and an administrative pavilion) (Photo 4).

Covering an area of 11,000 m² and being located in a pericentral and accessible location, the industrial site has already been affected by the pressure caused by the development of the services sector, through the fragmentation of the land and the construction of a commercial space that involved the demolition of buildings that were part of the industrial site (a block of flats for the workers of the former factory). The Art Déco style will be preserved on the main façades, but the three buildings that have been preserved will undergo transformations. The malting building will be converted into 31 unique lofts, keeping the original elements, this conversion being the first of its kind nationwide. Co-working spaces, offices, and commercial spaces (bakery, brewing with on-site production, restaurant) will be arranged in the other two historic buildings. The administrative pavilion will be subject to the most radical transformations, as it will be integrated into a new building, with ground floor and two upper floors, being reused as office space. The design also provides for the construction of two blocks of flats (with 12 storeys each) on the vacant land (IVANOV 2018). Although the transformation design was planned to be completed in 2020, so far only the brick masonry of the two industrial buildings has been uncovered.

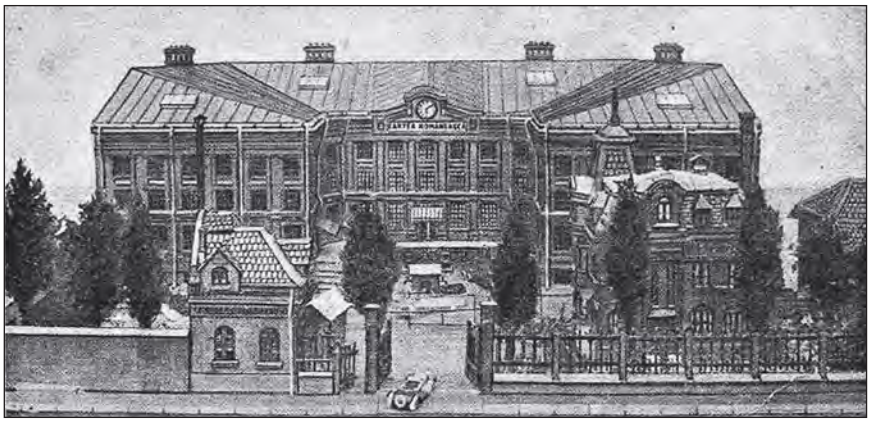
Tipografia Cartea Românească

Tipografia Cartea Românească este un alt un exemplu de proiect de transformare a unei clădiri industriale listată ca monument de clasă B, într-un complex multifuncţional. Aceasta este cea mai veche şi prestigioasă editură la nivel naţional, creată în 1919 prin fuziunea mai multor edituri şi tipografii (GULEA 2019). Clădirea a fost realizată după planul arhitectului I. Al. DAVIDESCU. În 1923 este construită şi cantina de către arhitectul J. GEGGERLE. După 1990 a funcţionat ca depozit de carte până în 2003, când activitatea a fost întreruptă şi imobilul a fost vândut.

Localizarea sa în zona centrală a oraşului (Bd. Iancu de Hunedoara nr. 58-60) şi abandonul între anii 2003-2008 au fost factorii favorizanţi ai implementării unui proiect de transformare a unui spaţiu generos, care a fost reabilitat şi extins.

Ideea conversiei, demarată în 2008, a fost de a crea o piaţă publică deschisă în totalitate, care împreună cu spaţiul comercial de la parter să formeze o zonă accesibilă populaţiei spre un spaţiu comercial şi de birouri, prin demolarea gardului, şi totodată de a reinsera clădirea industrială în viaţa socială şi economică a oraşului (BĂRBUICĂ 2012).

Comparând imaginea veche cu cea actuală, se observă că din vechiul ansamblu s-a păstrat corpul principal, în formă de „U”, cu structură metalică şi beton armat şi faţade din cărămidă aparentă, şi un corp administrativ independent, cu arhitectură eclectică de influenţă franceză şi finisaje în cărămidă aparentă; alte anexe fără valoare arhitecturală au fost demolate. S-a păstrat doar faţada vechii tipografii, la care se adaugă

■ ***Fig. 3.*** *Prima tipografie din București, secolul al XIX-lea (Raiden 2013)*
■ ***Figure 3.*** *The first Printing House in Bucharest, 19th century (Raiden 2013)*

■ ***Foto 5.*** *Fosta tipografie – spațiu multifuncțional © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Photo 5.*** *The former Printing House – multifunctional space © Florentina-Cristina MERCIU*

contrastul între faţada istorică şi cea de sticlă a clădirii noi. Totuşi noua clădire nu a fost supraînălţată foarte mult, existând un echilibru al proporţiilor pe verticală, mai ales dacă le comparăm cu alte inserţii noi de proporţii mai mari în imediata vecinătate.

Fabrica Ford

Fabrica Ford, axată pe asamblarea de maşini de lux, a fost creată în 1935 după proiectul arhitectului Paul Emil MICLESCU, în colaborare cu inginerii Dumitru MARCIU şi Nicolaie GANE (TUDORA 2015). În perioada comunistă fabrica a fost naţionalizată (a fost redenumită „Automatica") şi după 1990 a mai funcţionat câţiva ani. Timp de 20 de ani, fabrica a fost abandonată. Situată în zona centrală a oraşului, pe Calea Florească nr. 159, hala industrială a intrat în atenţia investitorilor, care după acelaşi tipar de reutilizare „neoliberală" au regândit valorificarea spaţiului său generos (2,8 ha).

Transformarea halei se va face după un plan care va pune în valoare clădirea de patrimoniu de clasă A. Aceasta va fi modernizată şi transformată într-un spaţiu comercial şi de birouri; faţadele laterale şi luminatorul din zona centrală vor fi demontate, restaurate de o echipă de specialişti şi remontate pe o nouă structură. Trei clădiri noi (între 20-25 etaje) sunt deja construite (blocuri de apartamente exclusiviste) (MERCIU et al. 2020).

Cartea Românească Printing House

The Cartea Românească Printing House is another example of a design set out to transform an industrial building listed as a class B historic building into a multifunctional complex. This is the oldest and most prestigious publishing house at national level, created in 1919 by merging several publishing houses and printing houses (GULEA 2019). It was built according to the design of architect I. Al. DAVIDESCU. In 1923, the cafeteria was built by architect J. GEGGERLE. After 1990 it functioned as a book warehouse until 2003, when the activity was interrupted and the building was sold.

Its location in the central area of the city (no. 58-60, Iancu de Hunedoara Boulevard) and its abandonment between 2003 and 2008 were the factors favouring the implementation of a transformation design for a generous space that was rehabilitated and expanded.

■ ***Foto 6.*** *Evoluția proiectului de regenerare:* ***a)*** *ianuarie 2020;* ***b)*** *iulie 2020 © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Photo 6.*** *Evolution of the regeneration design implementation:* ***a)*** *January 2020;* ***b)*** *July 2020 © Florentina-Cristina MERCIU*

■ ***Foto 6.*** *Evoluția proiectului de regenerare:* ***c)*** *iulie 2020 © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Photo 6.*** *Evolution of the regeneration design implementation:* ***c)*** *July 2020 © Florentina-Cristina MERCIU*

The idea of the conversion, launched in 2008, was to create a fully open public square, which would form, together with the commercial space on the ground floor, a transition area accessible to the public towards a commercial and office space, by demolishing the fence, and at the same time to reinsert the industrial building into the social and economic life of the city (BĂRBUICĂ 2012).

Comparing the old image with the current one, it can be observed that the U-shaped main building of the old complex, was preserved with a metal and reinforced concrete structure and exposed brick elevations, as well as an independent administrative building, with an Eclectic architecture of French influence and exposed brick finishes; other buildings without architectural value were demolished. The design is considered by some specialists to be successful, even if it only preserves the elevation of the old print-

Clădiri ale industriei băuturilor

În sectorul 1 se regăsesc şi în prezent sedii administrative şi de producţie a două companii din industria băuturilor, foarte apreciate la nivel naţional datorită calităţii produselor şi vechimii. Ambele companii au sediul în cartierul Bucureştii Noi şi, cu toate că nu sunt monumente istorice, se remarcă prin valenţe arhitecturale (sediul companiei de băuturi nealcoolice şi alcoolice) (foto 7) şi prin valenţe tehnologice (fabrica de vin spumant păstrează pivniţele vechi şi modalităţile tradiţionale de fermentare a vinului). Ambele clădiri păstrează arhitectura originară.

Producerea vinului spumant în Bucureşti, cu o istorie de peste 100 de ani, este legată de germanul Wilhelm MOTT în 1912. Ulterior familia BAZILESCU, deţinătoarea unei podgorii la Urlaţi, va amenaja fabrica din cartierul Bucureştii Noi. După naţionalizare, fabrica a înregistrat o extindere a gamei de sortimente de băuturi alcoolice.

Ultimele studii de caz au fost selectate pentru a aduce în prim plan două branduri industriale româneşti care s-au adaptat tranziţiei economice dificile şi de care sunt legate clădiri şi tehnici tradiţionale de producţie care le conferă unicitate.

Potenţialul patrimoniului industrial de regenerare este foarte mare, întrucât este foarte permisiv pentru a prelua o schimbare de funcţiune, dar aceasta poate fi şi singura cale prin care poate fi salvat (BĂRBUICĂ 2012). Analizând însă transformările înregistrate de monumentele industriale din Bucureşti, acestea sunt dominate de reutilizări neadecvate. Aceste reutilizări determină „amputări" ale patrimoniului industrial şi pierderea valorilor în baza cărora a fost clasat ca urmare a unor intervenţii minime de conservare. Aceste acţiuni reprezintă aparente concesii făcute patrimoniului (conservarea faţadelor sau prin însăşi maniera de restaurare, cu înlocuirea materialului şi reconstituirea în formă identică) (ROŞIU 2010).

Concluzii

■ Sectorul 1 al municipiului Bucureşti se individualizează prin clădiri industriale care reprezintă elemente simbol ale oraşului, datorită valenţelor asociate (istorică, arhitecturală, culturală şi socială). Unităţile industriale din arealul studiat au marcat evoluţia oraşului, condiţionând totodată structura urbană şi devenind repere pentru comunitatea locală.

Elementele de patrimoniu industrial recompun istoria unui teritoriu şi, în egală măsură, reprezintă simbolic o perioadă trecută, fiind parte componentă a patrimoniului cultural.

■ ***Foto 7a-b.*** *Fabrică de Băuturi © Florentina-Cristina MERCIU*
■ ***Photo 7a-b.*** *Beverages Factory © Florentina-Cristina MERCIU*

Fostele situri şi clădiri industriale din sectorul 1 al Bucureştiului, inclusiv monumentele industriale clasate, au fost incluse în proiecte de regenerare urbană axate prea puţin pe conservarea şi punerea în valoare a arhitecturii industriale. În consecinţă, lipsa unor viziuni coerente de regenerare a clădirilor industriale şi ignorarea potenţialului acestora de a fi reutilizat în funcţie de nevoile comunităţii locale vor determina pierderea şi a altor vestigii industriale. În vederea conservării monumentelor industriale din Bucureşti, conservarea şi reutilizarea lor adecvată devin acţiuni prioritare.

Mulţumiri

■ Acest studiu a fost parţial finanţat de Ministerul Cercetării şi Inovării din România CCCDI-UEFISCDI, număr proiect 52 PCCDI/2018 (PATCULT#RO) PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0686.

Bibliografie/Bibliography

■ APOSTOL, Maria. 2011. Istoria Halei Matache. Old Bucharest – blogspot, http://gurmicica.blogspot.com/2016/10/istoria-halei-matache.html (accesat 10 iunie 2020).
■ BĂLTEANU, Adrian. 2011. Dosar comentat Buzeşti-Berzei-Uranus. Hanna Derer. *Arhitectura*, 8 august, https://arhitectura-1906.ro/2011/08/dosar-comentat-buzesti-berzei-uranus-hanna-derer/ (accesat 30 iunie 2020).
■ BĂRBUICĂ, Letiţia. 2012. Performativitatea spaţiului public. Strategii legate de patrimoniul industrial. *Urbanism Architecture Constructions* 4: 39-44.
■ BOSÁK, Vojtěch, Alexandr NOVÁČEK & Ondřej SLACH. 2018. Industrial Culture as an Asset, Barrier and Creative Challenge for Restructuring of Old Industrial Cities: Case Study of Ostrava (Czechia). *Geoscape* 1: 52-64.
■ CERCLEUX, Andreea-Loreta & Florentina-Cristina MERCIU. 2010. Patrimoniul tehnic şi industrial din România. Valorificare, riscuri şi perspective de dezvoltare. *Analele Asociaţiei Profesionale a Geografilor din România* 1: 45-54.
■ CERCLEUX, Andreea-Loreta, Daniel PEPTENATU & Florentina-Cristina MERCIU. 2015. Structural Dynamics of Tertiary Activities in Industrial Parks in Bucharest, Romania. *Acta Geographica Slovenica*: 2: 271-281.
■ DERER, Hanna. 2010. Buzeşti-Berzei: o altă faţetă. *Revista Monumentelor Istorice* 1-2: 17-29.
■ DOĞAN, Evinç. 2019. The Absent Presence of Abandoned Industrial Spaces in Belgrade: a Semiotic Study Through Photographic Imagery. In *Reinventing Eastern Europe: Imageries, Identities and Transformations*, ed. Evinç DOĞAN, 55-75. London: Transnational Press London.
■ DUCULESCU, Mirela, ed. 2012. *Cui i-e frică de cartierul Matache? Principii de regenerare urbană pentru zona Matache – Gara de Nord din Bucureşti*. Bucureşti: The Romanian National Heritage Trust, Pro Patrimonio.
■ DUŞOIU, Elena-Codina. 2014. Patrimoniul industrial bucureştean – o resursă în pericol. *Analele Asociaţiei Profesionale a Geografilor din România* 5: 47-56.
■ GULEA, Dan. 2019. *Cartea Românească 100. Un simbol al culturii româneşti*. Bucureşti: Cartea Românească.

ing house, to which is added the contrast between the historical elevation and the glass elevation of the new building. However, the new building was not heightened excessively, and there is a vertical balance of proportions, especially if we compare them with other new large inserts in the immediate vicinity.

Ford Factory

The Ford Factory, focused on assembling luxury cars, was created in 1935 following the design of architect Paul Emil MICLESCU, in collaboration with the engineers Dumitru MARCIU and Nicolaie GANE (TUDORA 2015). During the communist period, the factory was nationalised (it was renamed Automatica), and after 1990 it operated for a few more years. For 20 years, the factory has been abandoned. Located in the central area of the city, at no. 159, Floreasca Street, the industrial hall came to the attention of investors, who, following the same pattern of "neoliberal" reuse, rethought the capitalisation of its generous space (2.8 ha).

The transformation of the hall will be carried out according to a design that will highlight the class A listed heritage building. It will be modernised and transformed into a commercial and office space; the side elevations and the skylight of the central area will be dismantled, conserved by a team of specialists, and reassembled on a new structure. Three new buildings (between 20 and 25 storeys) are already built (exclusive apartment buildings) (MERCIU et al. 2020).

Beverage industry buildings

Sector 1 still houses the administrative and production headquarters of two companies in the beverage industry that are highly valued nationally due to the quality of their products and their age. Both companies are based in the Bucureştii Noi District, and although they are not historic buildings, they are distinguished by architectural values (the headquarters of the non-alcoholic and alcoholic beverages company) (Photo 7) as well as by technological values (the sparkling wine factory preserves the old cellars and the traditional ways of fermenting wine). Both buildings retain their original architecture.

The production of sparkling wine in Bucharest, with a history of over 100 years, is linked to the German Wilhelm MOTT, in 1912. Later, the BAZILESCU family, owner of a vineyard in Urlaţi, established the factory in the Bucureştii Noi District. After its nationalisation, the factory registered an expansion of the range of alcoholic beverages.

The last case studies have been selected in order to highlight two Romanian industrial brands that have adapted to the difficult economic transition and to which are linked buildings and traditional production techniques that make them unique.

The regeneration potential of industrial heritage is very high, as it is very permissive in accepting a functional reconversion, but this can also be the only way in which it can be saved (BĂRBUICĂ 2012). However, analysing the transformations suffered by industrial historic buildings in Bucharest, they are dominated by inadequate reuses. These conversions cause "amputations" of the industrial heritage and the loss of the values based on which it was listed following minimal preservation interventions. These actions represent apparent concessions made to heritage (by the preservation of the elevations or by the very manner of their conservation, with the replacement of the material and the identical reconstruction) (ROŞIU 2010).

Conclusions

■ Sector 1 of Bucharest is individualised by industrial buildings that represent iconic elements of the city, due to their associated values (historical, architectural, cultural, and social). The industrial units in the studied area have marked the evolution of the city, at the same time conditioning the urban structure and becoming landmarks for the local community.

The industrial heritage elements recompose the history of a territory and, equally, represent a past period, being a component part of cultural heritage.

The former industrial sites and buildings in Sector 1 of Bucharest, including the listed industrial buildings, have been included in urban regeneration designs that focused too little on the preservation and enhancement of industrial architecture. Consequently, the lack of coherent visions for the regeneration of industrial buildings and the oversight of their potential to be reused according to the needs of the local community will lead to the loss of other industrial assets. In order to preserve the industrial historic buildings in Bucharest, their proper conservation and reuse become priority actions.

Acknowledgements

■ This study was partly funded by the Romanian Ministry of Research and Innovation CCCDI-UEFISCDI, project number 52 PCCDI/2018 (PATCULT#RO) PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0686.

■ IAMANDESCU, Irina. 2018. Patrimoniul industrial în România despre stadiul inventarierii specializate. *Arhitectura*, 25 octombrie, https://arhitectura-1906.ro/2018/10/patrimoniul-industrial-in-romania-despre-stadiul-inventarierii-specializate/ (accesat 20 iunie 2020).

■ ILOVAN, Oana-Ramona & Zoltan MAROŞI. 2018. Markers of Visual Identity: Industrial Sites and Landscapes in Picture Postcards During the Socialist Period in Romania. *Acta Technica Napocensis: Civil Engineering & Architecture* 3: 132-151.

■ IVANOV, Catiuşa. 2018. Fosta fabrică de bere Griviţa din Bucureşti, restaurată şi transformată în clădire de locuinţe. Hotnews.ro, 3 octombrie, https://www.hotnews.ro/stiri-administratie_locala-22736574-fotogalerie-fosta-fabrica-bere-grivi-din-bucure-restaurat-transformat-dire-locuin.htm (accesat 10 septembrie 2019).

■ MERCIU, Florentina-Cristina, George MERCIU & Mirela PARASCHIV. 2014. Interpretarea patrimoniului industrial din perspectiva regenerării culturale. Provocări, oportunităţi şi soluţii de reutilizare. *Analele Asociaţiei Profesionale a Geografilor din România* 5: 5-14.

■ MERCIU, Florentina-Cristina, George MERCIU, George SECĂREANU & Andreea-Loreta CERCLEUX. 2020. Recent Urbanisation and the Challenges in Capitalising Upon the Built Heritage in the Northen Area of Bucharest. *Urbanism Architecture Constructions* 2: 1-22.

■ MOŢCANU-DUMITRESCU, Mihai-Alexandru. 2015. Bucharest Municipality Competitive Local Economic Development through Urban Regeneration of Destructured Industrial Areas. *Urbanism Architecture Constructions* 1: 37-56.

■ MUCENIC, Cezara. 2007. Fabrica de bere Luther/Griviţa Roşie. *Bucureşti – Materiale de Istorie şi Muzeografie* XXI: 275-305.

■ OLTEAN, Radu. 2015. Fabrica de bere Luther. Art Historia – blogspot, www.art-historia.blogspot.com (accesat 2 mai 2020).

■ Raiden. 2013. Cartea Românească vs. 30 XII vs. Metropolis. Bucureştii Vechi şi Noi, 23 ianuarie. https://www.bucurestiivechisinoi.ro/2013/01/cartea-romaneasca-vs-30-xii-vs-metropolis/ (accesat 20 mai 2020).

■ ROŞIU, Liliana. 2010. Forme de agresiune asupra patrimoniului construit din Timişoara. *Transsylvania Nostra* 2: 17-22.

■ RUNDELL, Walter Jr. 1978. Photographs as Historical Evidence: Early Texas Oil. *American Archivist* 4: 373-398.

■ SCĂUNAŞ, Sofia, Cornel PĂUNESCU & George-Laurenţiu MERCIU. 2019. Spatial Temporal Analysis of Land Cover and Use Changes Using GIS Tools. Case Study Băneasa Neighborhood, Bucharest. *Journal of Applied Engineering Sciences* 22: 187-194.

■ SUDITU, Bogdan. 2016. *Bucureşti în locuinţe şi locuitori de la începuturi până mai ieri (1459-1989)*. Bucureşti: Editura Compania.

■ TEODORESCU, Camelia, Radu VÂNTURACHE, Octavian TEODORESCU & Daniel Constantin DIACONU. 2016. Proposal for Functional Conversions – Bucharest Faur. *Urbanism Architecture Constructions* 2: 137-146.

■ TRIFA, Raluca-Maria. 2014. Memoria patrimoniului industrial din Timişoara. *Analele Asociaţiei Profesionale a Geografilor din România* 5: 67-76.

■ TUDORA, Ioana. 2015. Heritage and Identity. Background Information on the Landscape of Floreasca Neighbourhood. Le:NOTRE Institute, 1-48. https://grupulfloreasca.files.wordpress.com/2015/12/llf-bucharest-heritage-and-identity.pdf (accessed 18 iunie 2020).